

Неправдою евіт пройде, але назад не вернешя.

Хто з нас не пригадує собі отих гучних бенкетів, шумних заяв та крикливих маніфестацій, з котрими виступив був перед світом звисний неославянський рух?

І хто з нас, українців, не пригадує собі, як старанно усувалось з тієї „всеславянської“ какофонії все, що могло б муляти очі „старшим“ славянським братам, як старанно ховалися всі справжні славянські болячки, без вигоїння яких все оце „єднання та братання“ далі тостів і бенкетних промов піти не могло, і як врешті постарались пильно впорядчити цього „славянського свята“ заховати від людського ока одну з найбільших славянських болячок — українське питання та не показати світові українського національного відродження, що все примушене було видирати ціною величезних жертв своє право на життя не від кого іншого, а саме від одних таки „славянських братів“.

Мало того, ці „старші“ славянські брати, для котрих особливо був неприемний український рух, постарались не тільки викинути його за межі славянського „братання“, але ще саме це братання хотіли забезпечити собі коштом його ліквідації, коштом знищення цього руху, хотіли на руїнах українського національного відродження збудувати „храм“ польсько-російської згоди.

Тепер всім відомо, що підчас тріумфальної подорожі гр. Бобринського по Галичині, коли його з ентузіазмом стрічали та приймали представники тамошнього польського суспільства, була остаточно скріплена між ним і керманічами польської національної політики умова, що за ціну підпірання галицького москвофільства, поляки здобудуть собі легкості в межах, підвладної впливам Бобринських, російської держави.

І треба віддати справедливість верховодам польської політики в Галичині, що вони свою обіцянку старались виконати щиро, не за страх мовляв, а за совість.

Весь зріст останніми часами упадаючого вже перед тим, вкрай деморалізованого і гнилого галицького москвофільства, витворювання на галицькому ґрунті „русскости“ коштом здавлювання українського національного руху, служить вірним доказом, що у д.д. Дмовських було щире та сердечне бажання здобути собі братерську симпатію та прихильність добродіїв Бобринських. І справді, в перших часах оця „благорозумна“ польська політика зустріла велике спочуття на шпальтах всяких „Кіевляниновъ“ та „удостоїлась милости“ близьких до графів Бобринських сфер.

Проте не справдилися мрії польсько-російських славянських миротворців. В своїх рахунках забули вони, що українського національного руху—

оце „зміцнення славянського братання“—не вдасться так легко знищити; забули вони, що гвалтом та криком не можна приспати життя та його дійсних, реальних вимог...

Перші відчули це на своїй шкурі польські верховоди. За грізним „memento“, яким була смерть намістника Потоцького, прийшла тепер українська обструкція в галицькій сеймі, прийшло сильне заострення польсько-українських відносин в Галичині і в результаті... з'являється відома заява теперішнього намістника Божинського, котра служить доказом повного краху дотеперішньої польсько-галицької політики підтримування москвофільства супроти українських національних домаганнів.

Але ж неправда, посіяна та неославянських бенкетах, пішла світами. Її перш за все підхопили та постарались використати для себе сгльвіші від Дмовських—графи Бобринські. І штучно викоханої поляками на галицькій ґрунті „русскости“ вони зробили альфу і омеґу своєї політики супроти поляків в Росії. „Ви—кажуть вони тепер своїм недавнім приятелям—признали перед Європою, в Петербурзі, Варшаві, Празі, що єдиними представниками підвладного вам в Галичині народу є „русскіє“ Глібовицькі та Дудикевичі. То ж зробіть їх представниками фактичними нехай в Галицькій Русі будуть тільки „русскіє“, дайте їм всі належні права, а тоді тільки ми дамо ці права вам“. А що, як виявилось, д.д. Дмовським, не зважаючи на їх щире бажання, не стає сил для виконання такої „велетенської“ праці і здійснення такої „високої“ мети, то у відповідь ідуть всякі офіційльні проекти про „холмскую губернію“, а також фактичні обмеження національного польського життя і інші подібні—„славянолюбивим“ серцям гр. Бобринських незвичайно милі—„м'ропріятія“.

Та не тільки на незвичайно придатному для цього полі всяких російських офіціозів зацвіло буйним цвітом посіяне зерно неправди, пішло воно далі та глибше, запаморочило голови навіть видатним європейським публіцистам і тепер в формі їхніх думок про польську справу вертається назад до своїх сіячів...

В. Правобережець.

Неправдою світ пройде, але назад не вернешся.

II.

Недавно в усій польській пресі наробив великого гвалту лист звісного французького публіциста та суспільного діяча д. А. Chéradame написаний до Генрика Сенкевича з приводу відозви цього останнього проти пруської германізаторської та полонофобської політики. Лист цей має на меті, з одного боку вплинути на поляків, щоб вони залишили свою дотеперішню „германофільську“ політику в австрійському парламенті та прилучились до політики славянської, а з другого—підкреслити вагу і потребу польсько-російської згоди.

В цьому листі для нас найцікавішим з'являється відношення цього автора до польсько-українських стосунків у Галичині, що може служити показником поширення „неославянських ідей“ не тільки в східній, але й в західній Європі.

Д. Chéradame, гарячий прихильник польсько-російської згоди, котрій він надає загально-європейське значіння, дорікає полякам, що вони самі не сприяють цій згоді.

„Чи-ж можна справді—каже він—вимагати від росіян, щоб вони дали волю полякам тоді, коли поляки не дають її галицьким русинам“. Автор очевидно не відрізняє цих „галицьких русинів“ від росіян, бо в іншому місці, кажучи знов про польсько-російську згоду, підкреслює те, що їй мовляв „стають впоперек етнографічні та релігійні комплікації на окраїнах давньої польської держави“. Розуміється, як би д. Chéradame знав польсько-російські відносини не тільки з „неославянських“ промов Дмовських і Бобринських, то йому було-б відомо, що етнографічні грізнаці польського і російського народу ніде з собою не сходяться і що не може бути тому між цими народами ніяких „етнографічних комплікацій“, а є тільки споконвічна боротьба за „право володіння“ над українським і білоруським народом. Узнав би він, що обмеження прав справжнього українського народу в Галичині всякими Дмовськими не тільки не шкідить їхній згоді з всякими Бобринськими, а навпаки являється її *conditio sine qua non*.

Але, кажемо знов, зерна неправди посіяні „неославянами“ роскинулись широко і їм же самим прийдеється споживати їхні плоди. Та вже й тепер бачимо, що ці плоди смачні для одної тільки сторони недавнього польсько-російського братання на „славянському“ ґрунті. Бо коли д. Chéradame бере в свою оборону „Новое Время“ і, заступаючись за „галицьких русских“, признає повну рацію його словам, то одночасно вся польська преса поставилась до нього незвичайно вороже і почала закидати французькому публіцистові „незнання дійсних польсько-українських відносин в Галичині“.

Та хто-ж, вважаємо ми, винен в

цьому „непорозумінні“? Чи той самий д. Дмовський, котрого орган „Gazeta Warszawska“ так обурюється тепер проти д. Chéradame'я, вкупі з д. Бобринським не демонстрували на всяких „неославянських“ збіговищах галицьких Дудукевичів та Глібовицьких? Чи ці самі вшехпольські газети, що тепер пояснюють д. Chéradame'ові хто саме живе в Галичині: українці чи „русскіє“, рік тому не представляли цих „руських“ як одинокую „поважну“ течію серед „галицьких русинів“, з котрою „можна дійти до якогось порозуміння і т. ин?“ Чи може врешті в обуреному на „наглого француза“ „Dziennik'у Kijowsk'im“, цей француз міг за п'ять літ існування цієї часописи найти вказівки, що вона видається на українській землі, а не на польсько-російському пограниччю, котрого „етнографічні комплікації—як каже він—шкідять польсько-російському єднанню?“

Так, панове великі і малі Дмовські,—„неправдою світ пройде, але назад не вернешся“ і лист д. Chéradame, що з'являється свого роду прелюдією до нового „неославянського“ з'їзду в Петербурзі, нехай пригадає вам перед цим з'їздом оцю стару і відому істину.

Що-ж до нас, то, бачучи чим скінчилися перші „неославянські“ бенкети, думаем, що і дальші спроби словянського єднання, коли вони й на далі нехтуватимуть потреби пригнічених славянами славянських націй, скінчатись так само тільки тостами, промовами та ще такими „непорозуміннями“, котрі викликали між иншим оцей лист д. Chéradame. І маємо надію, що на такому нехтуванні потреб українського народу попечуться вкінці так само російські прихильники польсько-російської згоди коштом українського народу, як вже попечилися її прихильники польські.

В. Правобережець.